

окремих норм законодавчих актів, які регулюють процес усиновлення; розбіжності трактування чинного законодавства всіма учасниками процесу усиновлення тощо. Все це й обумовлює актуальність подальшого дослідження усіх питань, пов'язаних з вирішенням всіх цих моментів.

Бібліографічні посилання:

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-VI (в редакції від 07.01.2018 р.). Відомості Верховної Ради України. 2004. № № 40–41, 42. Ст. 492.
2. Татулич І.Ю. Процесуальні особливості розгляду та вирішення справ окремого провадження. Науковий вісник Чернівецького університету. 2013. Вип. 682. Правознавство. С. 76-80.
3. Стоянова Т. А. Процесуально-правова природа справ про усиновлення. Актуальні проблеми держави і права. 2010. Вип. 56. С. 133-138.
4. Деркаченко Ю. Правова забезпеченість і соціальна обумовленість міжнародного усиновлення. Юридична Україна. 2006. № 4. С. 85-100
5. Мудрецька Г.В., Рагімова Е.М. Актуальні питання судового розгляду справ про усиновлення. Порівняльно-аналітичне право. 2015. № 4. С. 129-131.

Маценко Ю.В.

студентка групи ЮД-542
юридичного факультету ДДУВС

Науковий керівник :

Новосад А. С.

к.ю.н., доцент кафедри цивільно-
правових дисциплін ДДУВС

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ, ВИЗНАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НЕДІЄЗДАТНОЮ

В Україні 15 грудня 2017 року набрала чинності нова редакція Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України). Оновлення норм ЦПК України і внесення до нього деяких змін та доповнень викликало необхідність наукового аналізу та роз'яснення змісту норм ЦПК України відносно справ окремого провадження взагалі та справ про обмеження цивільної дієздатності, визнання фізичної особи недієздатною зокрема.

При розгляді справ зазначених категорій суди керуються нормами глави 2 розділу 4 ЦПК України, Закону України «Про психіатричну допомогу», ст. 36-42, 55-67 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), а також враховують роз'яснення щодо застосування законодавства у постанові Пленуму ВСУ №3 від 28.03.1972 р. «Про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним».

Відповідно до ст. 293 ЦПК України окреме провадження - це вид непершого цивільного судочинства, в порядку якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав, свобод та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав.

Розгляд справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною проводиться судом у складі одного судді і двох присяжних [1].

Так ст. 36 ЦК України передбачає, що суд може обмежити цивільну дієздатність фізичної особи, якщо вона страждає на психічний розлад, який істотно впливає на її здатність усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними. Суд може також обмежити цивільну дієздатність фізичної особи, якщо вона зловживає спиртними напоями, наркотичними засобами, токсичними речовинами, азартними іграми тощо і тим самим ставить себе чи свою сім'ю, а також інших осіб, яких вона за законом зобов'язана утримувати, у скрутне матеріальне становище. ЦК України передбачає, що при наявності достатніх підстав суд за заявою батьків (усиновлювачів), піклувальника, органу опіки та піклування може обмежити право неповнолітньої особи (віком від 14 до 18 років) самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією чи іншими доходами або позбавити її цього права (ч. 5 ст. 32 ЦК України).

Цивільна дієздатність – це здатність фізичної особи своїми діями набувати цивільних прав і самостійно (власними діями) їх здійснювати, створювати для себе цивільні обов'язки і самостійно їх виконувати (ст. 30 ЦК України) [2, с. 91].

Що стосується визнання особи недієздатною, то відповідно до ст. 39 ЦКУ фізична особа може бути визнана судом недієздатною, якщо вона внаслідок хронічного, стійкого психічного розладу не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними [3].

Заява про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, у тому числі неповнолітньої особи, чи визнання фізичної особи недієздатною подається до суду за місцем проживання цієї особи, а якщо вона перебуває на лікуванні у наркологічному або психіатричному закладі, — за місцем знаходження цього закладу.

Відповідно до ст. 296 ЦПК України справа про обмеження цивільної дієздатності особи може бути відкрита за заявою членів сім'ї, органу опіки та піклування, наркологічного або психіатричного закладу; про обмеження права неповнолітньої особи самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією чи іншими доходами або позбавлення їх цього права — за заявою батьків (усиновлювачів), піклувальників, органу опіки та піклування; про визнання фізичної особи недієздатною — за заявою членів її сім'ї, близьких родичів, незалежно від їх спільного проживання, органу опіки та піклування, психіатричного закладу. Даний перелік осіб, які мають право звертатися з заявою до суду, є вичерпним.

Також, якщо наявні всі дані, які свідчать про психічний розлад здоров'я фізичної особи, то суд призначає для встановлення її психічного стану судово-психіатричну експертизу.

За загальним правилом згідно зі ст. 299 ЦПК України справи про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи чи визнання фізичної особи недієздатною суд розглядає за участю заявника, особи, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною, та представника органу опіки та піклування.

Значним нововведенням до оновленого ЦПК України стала можливість особи, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною, з урахуванням її стану, брати участь у розгляді справи у режимі відеоконференції з психіатричного чи іншого лікувального закладу, в якому перебуває така особа.

При виклику фізичної особи, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною, суд повинен обов'язково ураховувати стан її здоров'я.

Якщо ж трапляються випадки недобросовісної дії заявників то суд стягує із такого заявника всі судові витрати.

Суд за результатами розгляду справи ухвалює рішення про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи (у тому числі обмеження або позбавлення права неповнолітньої особи самостійно розпоряджатися своїми доходами) чи визнання фізичної особи недієздатною, встановлює над нею відповідно піклування або опіку і за поданням органу опіки та піклування призначає їй піклувальника чи опікуна [4, с. 130].

Як правило, в резолютивній частині рішення не зазначається, з якого часу визнається особа недієздатною і діє загальне правило, встановлене в ст. 273 ЦПК України та ч. 1 ст. 40 ЦК України. Однак у тих випадках, коли це пов'язано з іншою справою, як правило, за позовами про визнання правочинів недійсними, особа визнається недієздатною в минулому часі [5, с. 156].

Підбиваючи підсумки, хотілось б наголосити, що до ЦПК України були внесені деякі зміни щодо обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною, які потребують подальшого вивчення та дослідження для їх правильного застосування на практиці.

Бібліографічні посилання:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 1 лют. 2018 р.: (офіц. текст). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2018. – 268 с. – (Кодекси України).
2. Волкова Н. В. Щодо визначення підстав обмеження цивільної дієздатності фізичної особи при розгляді справ у цивільному судочинстві / Н. В. Волкова // Часопис цивілістики. - 2015. - Вип. 18. - С. 91-94.
3. Цивільний кодекс України. – С. : ТОВ «ВВП НОТІС», 2015. – 344 с.

4. Волкова Н. В. Процесуальні особливості розгляду справ щодо обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною (окремі аспекти) / Н. В. Волкова // Актуальні проблеми держави і права. - 2010. - Вип. 56. - С. 124-132.

5. Немировська О. В. Узагальнення практики розгляду районними судами м. Києва та Апеляційним судом м. Києва справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи; визнання фізичної особи недієздатною; поновлення цивільної дієздатності фізичної особи; встановлення над фізичною особою опіки та піклування; призначення опікуна чи піклувальника / О. В. Немировська // Судова апеляція. - 2014. - № 3. - С. 149-159.

Чувашова Є.В.

студентка групи ЮД-542
юридичного факультету ДДУВС

Науковий керівник :

Новосад А. С.

к.ю.н., доцент кафедри цивільно-
правових дисциплін ДДУВС

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПРИ РОЗГЛЯДІ СУДОМ СПРАВ ПРО УСИНОВЛЕННЯ

Відповідно до ст.310 ЦПК України заява про усиновлення дитини або повнолітньої особи, яка не має матері, батька або була позбавлена їхнього піклування, подається до суду за місцем їх проживання. Усиновлення здійснюється відповідно до вимог Сімейного кодексу України, постанови КМУ „Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей ” від 8 жовтня 2008 р. № 905 (зі змінами) тощо. Головним завданням усиновлення є надання дітям-сиротам та дітям, які залишились без батьківського піклування, благополучних умов виховання в сім'ї, стабільних та гармонійних умов її життя.

Щодо процесуальних особливостей відповідної категорії справ:

- розгляд справ про усиновлення дітей здійснюється в порядку окремого провадження

- заява про усиновлення дитини повинна містити: найменування суду, до якого подається заява, ім'я, місце проживання заявника, а також прізвище, ім'я, по батькові, вік усиновлюваної дитини, її місце проживання, відомості про стан здоров'я дитини. Заява про усиновлення дитини може також містити клопотання про зміну прізвища, імені, по батькові, дати, місця народження дитини, про запис заявника матір'ю або батьком дитини(ч.1 ст. 311 ЦПК).

- до заяви про усиновлення дитини за наявності мають бути додані такі документи:

- копія свідоцтва про шлюб, а також письмова згода на це другого з подружжя, засвідчена нотаріально, - при усиновленні дитини одним із подружжя